

TYÖPAIKAN ILMOITUSTAULULLE!

Kysymyksiä ja vastauksia osa-aikaistamisesta, lomautuksista ja työttömyysturvasta

Postissa on kevään aikana käyty useita muutos- eli yt-neuvotteluja. Tästä tiedotteesta löydät vastauksia kysymyksiin osa-aikaistamisesta, lomautuksista ja työttömyysturvasta. Lisätietoja saat edunvalvojilta tai työttömyyskassasta.

Mitä on osa-aikatyö?

Osa-aikatyöksi kutsutaan työtä, jossa työntekijän työaika on lyhyempi kuin kokoaikaisen työntekijän säännöllinen työaika. Työsuhde voi olla osa-aikainen sopimuksen perusteella tai työnantajan yksipuolisella päätöksellä.

Mitä osa-aikaistaminen tarkoittaa?

Työnantaja saa yksipuolisesti muuttaa työsuhteen osa-aikaiseksi työsopimuslaissa tarkoitetulla irtisanomisperusteella irtisanomisaikaa noudattaen. Osa-aikaistamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa työnantaja yksipuolisesti muuttaa työsuhteen osa-aikaiseksi taloudellisilla ja tuotannollisilla perusteilla, eli silloin, kun tarjolla oleva työ on vähentynyt eikä työntekijälle voida enää tarjota kokoaikaista työtä. Osa-aikaistamisessa noudatetaan irtisanomisaikaa.

Miten ja milloin työnantaja ilmoittaa osa-aikaistamisesta?

Työnantaja ilmoittaa osa-aikaistamisesta muutosneuvotteluiden päättymisen jälkeen.

Voiko työntekijä kieltäytyä osa-aikaistamisesta?

Ei voi. Työnantaja voi suorittaa osa-aikaistamisen yksipuolisesti, joten työntekijän suostumusta ei tarvita.

Kuinka käy, jos työntekijä kieltäytyy osa-aikaistamisesta?

Työnantaja voi työsopimuslain mukaan yksipuolisella ilmoituksella osa-aikaistaa työntekijän työsopimuksessa sovitun työajan. Jos osa-aikatyötä ei ota vastaan, työnantaja katsoo, että henkilön on itse irtisanouduttava ja työnantajalla ei tällöin ole tuotannollista tai taloudellista perustetta irtisanoa työsuhdetta. Jos työntekijä irtisanoutuu ilman hyväksyttävää perustetta, TE-toimisto määrää 90 päivän karenssin, jonka aikana ei ole oikeutettu ansiopäivärahaan. Toukokuun 2022 alussa tulee voimaan lakimuutos, jonka pisin korvaukseton määräaika eli karenssi on 45 päivää.

Kuka tekee työt, kun työntekijöitä osa-aikaistetaan?

Se on työnantajan huoli. Työnantaja vastaa siitä, että työntekijöitä on riittävästi suhteessa työn määrään.

Työntekijät tekevät työt työsopimuksessa olevan ja työvuoroluetteloon etukäteen merkityn työajan puitteissa normaalijoutuisuudella kaikki tauot pitäen. Ylitöiden tekeminen perustuu lain mukaan aina vapaaehtoisuuteen. Sovittaessa ylityöstä, aloitteen on tultava työnantajalta, johon työntekijä voi suostua.

Onko osa-aikaisen työntekijän tehtävä lisätöitä?

Työnantajalla on lisätöiden tarjoamisvelvoite. Ennen kuin työnantaja voi palkata uuden työntekijän tai tarjota määräaikaiselle työntekijälle jatkoa, tulee osa-aikaiselle työntekijälle tarjota lisätöitä. Lisätöiden tarjoamisvelvoite koskee sellaista työtä, jota osa-aikainen työntekijä voi oman työnsä lisäksi tehdä.

Osa-aikaisella ei kuitenkaan ole velvollisuutta tehdä lisätöitä. Lisätöet edellyttää aina työntekijän suostumusta. Poikkeuksena tästä on sopimus, jossa työntekijä on ilmoittanut suostuvansa lisätöihin.

Voiko työnantaja käyttää vuokratyövoimaa, vaikka omia työntekijöitä osa-aikaistetaan?

Työnantaja voi edelleen käyttää vuokratyöntekijöitä ja alihankintaa. Tämä on moraalitonta ja erittäin huonoa henkilöstöpolitiikkaa, vaikka se ei ole laitonta tai työehtosopimuksen vastaista.

Kenet voidaan osa-aikaistaa? Kuka päättää osa-aikaistettavat ja onko osa-aikaistuksissa noudatettava jotain järjestystä?

Työnantaja päättää osa-aikaistettavat. Osa-aikaistamisen osalta lainsäädäntö ja työehtosopimus eivät ota kantaa osa-aikaistamisjärjestykseen. Työnantaja ei tietenkään saa käyttää epäasiallisia perusteita päättäessään osa-aikaistettavista eli esimerkiksi sellainen tilanne, että kaikki vanhimmat työntekijät osa-aikaistetaan, olisi epäilyttävä perusteidensa osalta. Peruste ei saa olla tasapuolisen kohtelun velvoitteen vastainen tai syrjivän perustein valittu.

Vuoden 2021 työehtosopimusneuvotteluiden yhteydessä Posti Oy ilmoitti sitoutuvansa sopimaan työehtosopimuksen neuvottelutuloksen hyväksymisen jälkeen yhteistoiminnassa henkilöstön edustajien kanssa muutoksesta osa-aikaistamisten kohdistamista koskeviin periaatteisiin uuden periaatteen, joka kuuluu seuraavasti:

"Mikäli henkilöiden käytettävyydellä jatkossa tarjolla oleviin työtehtäviin ei ole olennaista eroa, työnantaja ottaa toissijaisesti huomioon yhdenjaksoisen työsuhteen keston."

Minulla on useita peräkkäisiä määräaikaisia työsuhteita. Kuinka tulkitaan irtisanomisaikaa laskettaessa työsuhteen yhdenjaksoinen kesto?

Ennen toistaiseksi voimassa olevaa työsuhdetta olleet määräaikaiset työsuhteet otetaan huomioon laskettaessa yhdenjaksoista työsuhdetta, jos työsuhteiden katko on alle 8 päivää.

Miten raskaana, äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainvapaalla olevia kohdellaan yt-neuvotteluissa?

Äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainvapaalla (huom. ei koske osittaista hoitovapaata) olevat ovat mukana yt-neuvotteluiden piirissä, mutta heitä koskee ns. irtisanomissuoja vapaan aikana. Raskaana olevan osalta noudatetaan sääntöä, jonka mukaan raskaana olevan työntekijän irtisanomisen katsotaan johtuneen raskaudesta edellyttäen, että työnantaja on tietoinen raskaudesta. Muista siis kertoa raskaudestasi työnantajalle (ilmoitus on hyvä tehdä kirjallisesti).

Saako osa-aikaistettu henkilö soviteltua ansiopäivärahaa?

Työttömyyskassa voi maksaa ansiopäivärahaa, jos ansiopäivärahan saamisen edellytykset täyttyvät. Ilmoittaudu TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi. Tee ilmoittautuminen viimeistään ensimmäisenä päivänä, jolloin osa-aikatyösi alkaa. Ilmoittautumista ei voi tehdä takautuvasti.

Hae soviteltua ansiopäivärahaa. Täytä ensimmäinen ansiopäiväraha-hakemus osa-aikatyön ensimmäisen palkanmaksukauden loppuun.

Sovitellun työttömyysetuuden maksaminen edellyttää, että henkilöllä on työnhaku TE-toimistossa voimassa myös työsuhteen aikana. Etuutta saadakseen henkilön on haettava kokoaikatyötä.

Soviteltua työttömyysturvaa voi saada, jos henkilöllä on työnantajan aloitteesta osa-aikatyö, jossa työntunteja on enintään 80 % kokoaikaisen työntekijän tunneista. Postityössä tämä tarkoittaa enintään 30,6 tuntia viikossa (38 t 15 min. työpäivästä).

Työpäiviä tai tuloja ei tarvitse tietää etukäteen. Riittää, että ilmoittaa työpäivät jälkikäteen. Palkka vaikuttaa työttömyysturvan määrään vasta sitten, kun se maksetaan henkilön tilille. Työtulot huomioidaan sen hakujakson aikana, johon palkanmaksupäivä osuu. Oman enimmäistyöajan työajan (ja tulojen) seuranta voi olla haastavaa, koska puolet soviteltavasta palkasta tulee edelliseltä kuukaudelta. Esim. huhtikuussa sovitellaan palkat ajalta 16.–31.3. ja 1.–15.4.

Ennen kuin ansiosidonnaista päivärahaa voidaan maksaa, on omavastuu-aika. Kassa laskee hakemuksesta omavastuu-aikaan kuuluvat päivät, joten hakemusta tehdessä niitä ei tarvitse huomioida erikseen, vaan päivärahaa haetaan myös omavastuuajalta.

Omavastuu-aikaa voi kertyä 5 päivää kalenteriviikossa ja sen tulee täyttyä 8 perättäisen kalenteriviikon aikana. Omavastuu-aika on 5 täyttä työpäivää vastaava aika. Osa-aikatyötä tekevien kohdalla tämä merkitsee sitä, että omavastuu-aika on yleensä pidempi kuin viisi työpäivää.

Tämä sovitellun päivärahan saajan on hyvä tietää:

Jotta välttyy ikäviltä yllätyksiltä sovitellun päivärahan maksupäivänä, on hyvä huomioida se, että kaikki osa-aikatyön palkalliset ajat kuten vuosiloma, sairausloma, joustovapaa, yli- ja lisätyöt ovat työaikatarkastelussa huomioitavia aikoja, jotka otetaan huomioon kokonaistyöaika (max. 30,6 h/vk) laskettaessa.

Nämä voivat siis toisin sanoen aiheuttaa sen, että kokonaistyöaika ylittyy, jolloin hakemus hylätään eikä päivärahaa makseta. Työaika tarkastellaan kuitenkin koko sovitellujakson ajalta, jolloin yksittäisen viikon työajan ylittyminen ei tarkoita automaattisesti hylkäävää päätöstä. Viisasta on siis seurata koko sovitellujakson työaika, joka on kuukauden jaksolla enintään 131,58 tuntia.

Päivärahan määrä ei pysy samana loputtomasti. Pääsääntöisesti päivärahan suuruus määritellään uudelleen enintään kerran vuodessa. Kun päiväraha määritellään uudelleen se tarkoittaa käytännössä sitä, että päivärahan määrä tulee putoamaan, koska päivärahan suuruus ei enää määrity entisen, kokoaikatyöstä saadun palkkatulon perusteella.

Vaikuttaako osa-aikaistaminen vuosiloman kertymiseen tai lomapalkkaan?

Vuosilomapäivien määrä säilyy entisellään, mutta kertymisperusteet voivat muuttua (14 pvä/kk / 35 h/kk töitä tai työssäolon veroista aikaa).

Pitkien lomien pidennyspäivät (8 pvä) edellyttävät täyden lomanmääräytymisvuoden. Vuosiloma-ajan palkanmaksu muuttuu kiinteästä kuukausipalkasta prosenttiperusteiseksi.

Viestinvälitys- ja logistiikka-alan sekä Posti Palvelut Oy:n pakettilajittelijoita koskevan työehtosopimuksen osalta tuntipalkkalaisen lomarahana on 50 % lomapalkasta.

Olen osa-aikatyötä tekevä 60-vuotias. Päivärahani on laskettu kokoaikatyön tulojen perusteella. Kun työssäolohehtoni täyttyy, lasketaanko päivärahani uudelleen?

58 vuotta täyttäneen päivärahan taso on suojattu. Päivärahaa ei määritellä uudelleen, mikäli päivärahan taso laskisi.

Olen kokonaan lomautettu ja olen saanut toiselle työntajalle osa-aikatyön lomautusajalle. Mitä minun tulee tehdä?

Voit jatkaa päivärahan hakemista kassalta, mikäli osa-aikatyössä työehtosopimuksen mukainen työaika ei ylitä 80 % alan kokoaikaisen työntekijän työajasta. Työttömyyskassa tulee maksamaan sinulle jatkossa soviteltua päivärahaa. Soviteltua päivärahaa maksetaan joko neljän viikon tai kalenterikuukauden jaksoissa, joten täytyy hakemukset palkanmaksujaksoa vastaavassa rytmissä.

Osa-aikatyötä tekevä merkitsee hakemukseen jokaisen päivän kohdalle, onko ollut lomautettu vai työssä. Työpäiville merkitään lisäksi työtunnit. Työttömyyskassa vertaa hakemukseen kirjaamiasi tunteja sinulle maksettuihin tunteihin, joten tuntien tulee täsmätä. Hakemukseen on myös hyvä merkitä työntajan nimi, jolle työ on tehty.

Työn alkaessa toimita kassalle kopio osa-aikatyön työ sopimuksesta. Lisäksi toimita kassalle aina myös kopio palkkalaskelmasta työtuntien tarkastamista varten.

Minut on lomautettu lyhennetylle työviikolle. Viikossa on yleensä yksi lomautuspäivä ja muilta päiviltä työntaja maksaa palkan. Lomautus toteutetaan pätäkissä. Riittääkö jos heti lomautuksen alussa ilmoittautuu työttömäksi ja toimittaa kassaan lomautusilmoituksen?

Työnhakijaksi ilmoittaudutaan verkossa osoitteessa www.te-palvelut.fi. Mikäli työnhaku ei ole voimassa, ei kassa voi silloin valitettavasti maksaa lomautuspäivälle päivärahaa. Lyhennetylle työviikolle lomautetun on hyvä huolehtia, että työnhaku on voimassa jokaisen lomautusjakson aikana, jos se välillä katkaistaan kokoaikatyöhön palaamisen vuoksi.

Lomautuksen alkaessa kassalle toimitetaan hakujaksoa koskevat palkkalaskelmat, kopio työ sopimuksesta sekä lomautusilmoitus. Mikäli lomautusta jatketaan, muista aina toimittaa uusin lomautusilmoitus kassalle hakemuksen liitteenä. Huomioithan, että kassa saa palkkatiedot suoraan tulorekisteristä ja päivärahan perustepalkka voidaan laskea tulorekisteritietojen perusteella vain, jos viimeisen puolen vuoden aikana ei ole ollut palkatonta aikaa tai alle 18 tunnin työviikkoja.

Olen vastaanottanut Uusi polku -paketin. Milloin voin hakea päivärahaa?

Ilmoittaudu työnhakijaksi TE-toimistoon viimeistään ensimmäisenä työttömänä päivänä. Työsuhteen päättyessä yhteisellä sopimuksella, TE-toimisto langettaa usein karenssin.

Päivärahaa voit hakea työttömyyden jatkuttua kaksi viikkoa. Lähetä kassalle hakemuksen liitteenä palkkatodistus 26:lta työssäoloehdon täyttävältä viikolta, Uusi polku -sopimus ja työtodistus. Kassa saattaa tapauskohtaisesti tarvita myös muita selvityksiä, jos esimerkiksi toimit sivutoimisena yrittäjänä, saat jotakin muuta etuutta tai opiskelet.

Työttömyyskassa laskee päivärahan suuruuden valmiiksi ja jaksottaa työntajan maksaman taloudellisen etuuden. Jaksottamisella tarkoitetaan, että tukipaketin summa jaetaan keskimääräisellä päiväpalkkasi ja näin saadaan tietty määrä päiviä, joiden ajalta ei ole oikeutta päivärahaan.

Saat kassasta päätöksen mahdollisesta TE-toimiston antamasta karenssista sekä tukipaketin jaksotuksesta. Karenssi- ja jaksotus kuluvat samanaikaisesti.

Lisätietoja saat alueesi edunvalvojilta. Työttömyysturvaan ja päivärahaan liittyviin kysymyksiin saat vastauksen työttömyyskassasta: www.kuljetusalantk.fi